

Aan de Kamercommissie Buitenlandse Zaken

Betreft debat Wapenexportbeleid d.d. 28 oktober 2021

Amsterdam, 21 oktober 2021

Geacht Kamerlid,

Op 28 oktober a.s. debatteert uw Kamer over het wapenexportbeleid. Amnesty International Nederland, PAX, Stop Wapenhandel en Wo=Men willen hun ernstige zorgen met u delen over de export van militaire goederen en technologie naar Egypte. Dit mede naar aanleiding van een video die op 1 augustus jl. door de woordvoerder van de Egyptische strijdkrachten is vrijgegeven over operaties in de Noord-Sinaï.¹ In de video wordt onder meer een soldaat getoond die van dichtbij een persoon neerschiet, die ligt te slapen in een geïmproviseerde tent. Een ander beeld toont een ongewapende, door de woestijn rennende man die van bovenaf wordt beschoten met kogels, waarna hij op de grond valt. De voice-over van de video vermeldt dat de Egyptische strijdkrachten in de Noord-Sinaï nog eens 89 'militanten' hebben omgebracht. En roemt tevens de inzet van de Egyptische marine.

Al enkele jaren uiten onze organisaties bezorgdheid over militaire exporten naar Egypte, een land onder militaire dictatuur met een zeer slechte mensenrechtenreputatie, waarbij het leger en de veiligheidsdiensten een grote rol spelen. De onderdrukking en zelfs het laten verdwijnen van mensenrechtenactivisten en politieke tegenstanders van de regering is aan de orde van de dag.² Minstens 23 van de 107 in 2020 geëxecuteerden in Egypte waren ter dood veroordeeld in politiek gerelateerde zaken, na zeer oneerlijke processen inclusief 'bekenntnissen' na marteling.³

Militair werkt Egypte land nauw samen met Saoedi-Arabië, dat oorlog voert in Jemen, waarbij op grote schaal burgerslachtoffers vallen. Egypte heeft deze oorlog militair gesteund, heeft bijgedragen aan de als oorlogsmisdrijf te kwalificeren maritieme blokkade van Jemen en steunt de oorlog nog steeds politiek. Egypte draagt ook bij aan instabiliteit in de regio: ondanks een wapenembargo heeft het militaire steun gegeven aan het conflict in Libië, inclusief bijdragen aan schendingen van het wapenembargo.⁴

Dit maakt dat militaire levering aan Egypte in strijd is het VN Arms Trade Treaty en de EU Common Position on Arms Exports, waaraan Nederland gebonden is.⁵ Toch vormt dit voor de Nederlandse regering geen

¹ <https://www.facebook.com/EgyArmySpox/videos/364820491916339/>

² Egypte: inlichtingendienst moet stoppen met creëren van angstklimaat voor activisten. Amnesty International, 16 september 2021. <https://www.amnesty.nl/actueel/egypte-inlichtingendienst-moet-stoppen-met-creeren-van-angstklimaat-voor-activisten>

³ Middle East and North Africa dominates list of world's top executioners. Amnesty International, 21 april 2021. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/04/death-penalty-2020-middle-east-and-north-africa-dominates-list-of-worlds-top-executioners/>

⁴ UN report documents mass violations of Libya arms embargo. Independent, 18 maart 2021. <https://www.independent.co.uk/news/un-report-documents-mass-violations-of-libya-arms-embargo-tripoli-cairo-donald-trump-erik-prince-united-arab-emirates-b1819091.html>

⁵ Gemeenschappelijk Standpunt GBVB van de Raad tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften voor de controle op de uitvoer van militaire goederen en technologie <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:335:0099:0103:nl:PDF>

belemmering om wapenexportvergunningen voor Egypte af te geven; zo werd uw Kamer op 11 oktober nog geïnformeerd over de afgifte van een vergunning.⁶

De regering hanteert een 'presumption of denial' beleid ten aanzien van wapenexport naar Saudi-Arabië en de VAE vanwege de betrokkenheid van deze beide landen bij de oorlog in Jemen. Voor Egypte gold een dergelijke 'presumption' sinds eind 2018 ook, maar deze werd het jaar erop al weer ingetrokken, omdat Egyptische medeverantwoordelijkheid voor de maritieme blokkade van Jemen volgens het ministerie "niet voor de hand" ligt. De regering meent dat "de rol van de Egyptische marine binnen de Jemen-coalitie zeer beperkt is en de inzet van de Egyptische marine hoofdzakelijk gericht is op het veilig stellen van de vaarwegen rondom het Suezkanaal".⁷ De mensenrechtenschendingen door de Egyptische krijgsmacht beoordeelt de regering weliswaar als ernstig, maar Nederland blijft wapens leveren aan de Egyptische marine, omdat "voor zover bekend" de Egyptische marine niet betrokken zou zijn bij mensenrechtenschendingen.⁸

Dat hoeft geen verbazing te wekken. Egypte heeft de regio in de Noord-Sinaï, waar de operaties plaatsvinden, strikt verboden voor media, mensenrechtenorganisaties en onafhankelijke waarnemers. Onafhankelijke berichtgeving is onmogelijk. Journalist Ismail al-Iskandarani is door een militaire rechtbank tot 10 jaar gevangenisstraf veroordeeld vanwege zijn berichtgeving over de operaties in de Noord-Sinaï.

Het maken van onderscheid tussen verschillende krijgsmachtonderdelen, als het gaat om mensenrechtenschendingen door de krijgsmacht, is niet vol te houden. De Egyptische marine maakt deel uit van krijgsmachtbrede, geïntegreerde operaties. Geschut kan worden ingezet bij kustbeschieting, schepen kunnen worden gebruikt voor het transport van troepen en bijvoorbeeld ook voor het transport van helikopters die bij beschietingen gebruikt kunnen worden. Schepen kunnen een rol spelen bij waarnemingen (ook voor doelbepaling voor beschieting van personen) en als commandocentrale. Er is sprake van een duidelijk risico dat militaire technologie zoals Nederland die levert hierbij wordt ingezet, ook in de Noord-Sinaï. Ook uit de video blijkt dat de Egyptische krijgsmacht geen onderscheid maakt tussen verschillende krijgsmachtonderdelen.

Ons rest slechts één conclusie: voor alle wapenexport naar Egypte moet weer een 'presumption of denial' gelden.

Wij wensen u een vruchtbaar debat.

Hoogachtend,

namens Stop Wapenhandel: Wendela de Vries, Coördinator (06 506 522 06)

namens PAX: Michel Uiterwaal, Projectleider Humanitaire Ontwapening (06 839 856 91)

namens Amnesty International Nederland: Jonathan Huseman, Senior Political Affairs Officer (06 215 331 10)

namens WO=MEN: Anne-Floor Dekker, Programmamanager Gender, Vrede en Veiligheid (06 477 7484)

⁶ Kamerbrief van de Minister van Buitenlandse Zaken inzake Afgifte vergunning voor export militair materieel naar Egypte, 11 oktober 2021.

⁷ Aanbiedingsbrief rapport 'Het Nederlandse Wapenexportbeleid in 2018'. Ministerie van Buitenlandse Zaken, 16 juli 2019.

⁸ Kamerbrief van de Minister van Buitenlandse Zaken inzake Afgifte vergunning voor export militair materieel naar Egypte, 11 oktober 2021.